

Единадесети конгрес на Международната минералогическа асоциация

От създаването ѝ през 1958 г. Международната минералогическа асоциация (ИМА) организира своите конгреси на всеки две години, като през конгрес се провеждат отчетно-изборни заседания. Работата на всеки конгрес протича освен в общи заседания и сесии и в заседания и симпозиуми на създадените по различно време към асоциацията комисии: по нови минерали, реферирани, история и преподаване, минералогически данни, рудна микроскопия, космическа минералогия, кристален растеж, музеи и физика на минералите.

От 4 до 10 септември 1978 г. в Новосибирск се състоя XI конгрес на ИМА, към който бе проявен голям интерес. Общо бяха регистрирани 645 участници, от които 415 от Съветския съюз и 230 от други страни — Австралия, Австрия, Англия, Белгия, Бразилия, България, Германска федерална република, Дания, Индия, Испания, Италия, Канада, Монголия, Полша, Португалия, Румъния, САЩ, Турция, Франция, Холандия, Чехословакия, Югославия и Япония.

Конгресът бе организиран от Академията на науките в СССР и Всесъюзното минералогическо дружество с председател на организационния комитет акад. А. В. Сидоренко, вицепрезидент на АН на СССР и президент на ВМО. Работата на конгреса протече фактически под ръководството на акад. В. С. Соболев от СО на АН на СССР като президент на Международния комитет на ИМА, избран през 1974 г. по време на състоялия се в Западен Берлин и Регенсбург IX конгрес на асоциацията.

Програмата бе разгърната в два големи раздела — сесии и симпозиуми с научни доклади и организационни заседания на асоциацията и комисии. Сесииите имаха определените от организационния комитет теми: Типоморфизъм на минералите; Несходородност на минералите; Сулфосоли и платинови минерали; Скъпоценни минерали, Електронният микро-

анализатор в минералогията и Скалообразуващи минерали. Симпозиуми бяха организирани, от една страна, от отделни комисии — по кристален растеж, космическа минералогия, рудна микроскопия и физика на минералите, и, от друга — от комисии и работни групи извън системата на асоциацията. Тези симпозиуми бяха три: Минералогически критерии за връзката на киселия магматизъм и рудните минерализации, организиран от работната група „Минерализации, свързани с киселия магматизъм“; Експериментална минералогия и проблемите на горната мантия — от комисията по експериментална петрология към Международния съюз за геологически науки; Минерали, образувани при високи налягания — от работна група 5 на Междусъюзната комисия по геодинамика.

В програмата бяха включени 424 доклада с предварително отпечатани резюмета в три тома съответно на руски и на английски език. Една част от докладите не бе изнесена поради отсъствие на авторите.

За осъществяването на тази огромна програма заседанията протичаха едновременно в три зали — в тържествената и в малката зала на Дома на учените към СО на АН на СССР и в залата за конференции на Института по геология и геофизика към СО. Един ден бе определен за „стендови“ доклади.

Общото впечатление от програмата бе, че изнесените доклади представят нови модерни обобщения или резултати и тълкувания, свързани с богати на информация изследвания при използването главно на новите уникални и много чувствителни апаратури и експериментални разработки.

Много отявлено бяха застъпени структурно-кристалохимичното и минерогенетичното направление, класификационните проблеми, фазовите отношения и равновесия, термодинамичните свойства и физиката на минералите.

Сесията „Типоморфизъм на минералите“ бе открита с доклада на Е. К. Лазаренко в колектив върху теоретичните основи на учението за типоморфизма на минералите. В. А. Франк-Каменецкий обоснова структурния типоморфизъм на минералите, като аналогични идеи развиха Б. Б. Звягин и колектив при вземане пред вид диоктаедричните слоисти силикати, както и други автори за калиевите фелдшпати и хлоритите. Н. В. Евзикова изтъкна необходимостта от „картиране“ на кристалите според морфологията им в отделни находища и рудни полета с цел получаване на важна генетична информация със значение и за търсенето на перспективни участъци и нови находища на полезни изкопаеми.

Основен доклад в сесията по сулфосолни минерали изнесе И. Костов, който обоснова своите идеи по кристалохимията и класификацията на тези минерали. За нестехиометрия и хомоложни редици при сулфосолите говори Н. Н. Мозгова, а А. А. Годовиков се сприя на проблемите на сулфидите, като в частност Дж. Крейг и Д. Воган представиха изследванията си по свойствата на тиошпинелите и по тяхната смесимост.

Един от по-широко обхватните доклади по нееднородността на минералите изнесе А. М. Ануфриев и колектив, които въз основа на изучаването на дефектите в кристалната структура по метода на електронния парамагнитен резонанс разгледаха дисиметризацията и микронееднородността на кристалите. Въпросите за стабилността на природните твърди разтвори на металите съобразно нееднородността на самородното злато интерпретира Н. В. Петровская. Нееднородността на феримагнитни окисни минерали и физични методи за тяхното изследване бе темата на Г. П. Барсанов и Г. П. Кудрявцева. В. Н. Сергеев обърна внимание на резултатността от изучаването на „анатомията“ на минералните индивиди, а Кл. Леви — на възможността за набиране на информация за сложните сулфидни руди с помощта на електронния микроскоп.

В сесията по скъпоценни минерали бяха съобщени много резултати от изучаването на природни и синтетични скъпоценни минерали. М. Суперчи даже изтъкна концепции за това, че гемологията е не раздел от минералогията, а самостоятелна наука. За условията на получаване на кристали от изумруд, за благоприятното отношение на хромфорите в тях и за качествата им докладваха Г. В. Букин, А. А. Годовиков, В. А. Кляхин и В. С. Соболев. Вниманието привлече и докладът на В. П. Рогова за чаронтите скали, образувани в резултат на калиево-калциева метасоматоза на калиево-алкални скали от

Мурунския масив в Сибир. Главният минерал на тези скали е новият минерал чароит с приятен виолетов цвят в различни нюанси, който придава значението на тези скали на нов сувенирен камък.

Проблемите по физика на минералите бяха разпределени в няколко секции: спектроскопия и химически връзки; кристални структури и физически свойства; приложна физика на минералите и термодинамика на минералите. Енергетичният аспект на процеса на образуване на зоналните кристали бе разгледан от Д. П. Григориев в колектив.

В серията доклади по кристален растеж бе изложена аналитическа теория за кристализация на многокомпонентни системи от Т. А. Черепанова, а И. Сунагава обобщи дългогодишните си изследвания по морфологията на спиралите на растеж.

Докладите по космическа минералогия се отнасяха до минерална диагностика, до динамиката на кристализация на определени лунни скали, до температурната история, кристало-химическите особености и генезиса на отделни лунни минерали, до ефектите на облъчване с космически лъчи на лунния грунд и на метеорити и др.

Проблемите по изучаването на минералите с електронния микроанализатор, по разширяването на възможностите на този метод, както и по източниците на грешки при този анализ бяха предмет на значителен брой доклади.

В една малка серия от доклади бяха изложени постижения по трудните за развитие и приложение методи на рудната микроскопия.

С интерес бяха посрещнати докладите на всички български участници. В. Бресковска с колектив съобщи за установяването на хлор в сулфосоли във връзка с изследванията върху сулфосоли от Маджарово, а С. Стойнов — за особен случай на образуване на сомолнокита. Върху електрическата нееднородност на минералите и нейното значение за индивидуалното развитие на минералите говори М. Малеев, а Г. Н. Киров — за закономерности на зеолитизацията във вулканогенни скали. Авторът на настоящите бележки направи обобщение по типоморфизма на сфалерита при съобразяване главно на морфологията, зоналността и нееднородността на сфалеритовите кристали.

След закриването на конгреса всички гости бяха поканени на една разходка с параход по река Об. Преди и след конгреса бяха организирани екскурзии до Иркутск и Байкал с посещение на находищата Слюдянка и Тажеран и само след конгреса — до Грузия.

От особен интерес за българските геолози са решенията на заключителното заседание на асоциацията, което

се състоя на 10 септември. На него бе избран нов ръководен комитет в състав: К. Гиймен (Франция) — президент; И. Костов (България) — първи вице-президент; П. Уайли (САЩ) — втори вице-президент; Хр. Тенисон (Западен Берлин) — секретар; Л. Бери (Канада) — касиер; Д. С. Кумбе (Нова Зеландия), М. Фонт-Алтаба (Испания), Р. А. Хаун (Англия), Х. Соренсен (Дания) и И. Сунагава (Япония) — съветници.

Решено бе XIII конгрес на IMA, който трябва да се проведе през 1982 г., да се състои в България, официално предложение за което бе направено от българската делегация.

Избирането на академик И. Костов за първи вице-президент на асоциацията е ново признание в международен мащаб на неговата активна дейност за развитието на минералогията като наука.

И. Минчева-Стефанова

Академик Николай Михайлович Страхов (1900—1978)

Съветската и световната наука понесоха тежка загуба. На 13 юли 1978 г. почина класикът на естествознанието, създателят на теорията на литогенезата и геохимията на седиментните скали, почетният член на Българското геологическо дружество академик Николай Михайлович Страхов.

Акад. Н. М. Страхов е роден на 15 април 1900 г. в гр. Болхов, Орловска губерния. Завършва Московския университет в 1928 г. Работи като преподавател в Геологопроучвателния и Нефтения ин-

ститут в Москва, старши научен сътрудник (1934) и завеждащ лабораторията в ГИН АН СССР. През 1944 г. защитава докторска дисертация. Избран е за член-кореспондент (1946) и за академик (1953) на АН СССР.

Повече от 50 г. Н. М. Страхов работи над проблеми на литологията — науката за процесите на образуване на седиментни скали и руди. Автор е на повече от 200 научни труда. Редица крупни монографии имат международно признание и са преведени на английски, френски и японски език.

Последователно акад. Н. М. Страхов извършва базирани на сравнително-литоложкия метод системни изследвания върху съвременни утайки в Черно море (1938), нефтогенериращи комплекси (1939), седиментни железни руди (1948), съвременни утайки (1954), диагенеза (1953), карбонатни скали (1951, 1956), геохимия на седиментни скали и руди (1959, 1968) и съвременни океански утайки (1970—1978).

Голяма известност и признание имат учебните ръководства на Н. М. Страхов: „Основи на историческата геология“ (1948), „Методи на изучаване на седиментните скали“ (1957) и „Типове литогенеза и еволюцията им през земната история“ (1963).

Изключително голямо значение имат статиите и монографиите на Н. М. Страхов: „Железородни фацисии и аналозите им в земната история“ (1948), „Образуване на утайки в съвременни басейни“ (1954), „Диагенеза на утайките и значението ѝ за седиментното рудообразуване“ (1953), „Геохимия на седиментния манганоруден процес“ (1968), „Основи на теорията на литогенезата“ (1960—1962) и „Проблеми на геохимията на съвременната океанска литогенеза“ (1976). Тези книги са влезли в златния фонд на съветската и световната геологическа литература. В тях е обобщен огромен фактически материал и са